

In den beginne schiep God Van Halen, met wat hulp van Ed en Al. En de mensheid zag dat het goed was! Een viering van het leven en van alles wat mensen tot mensen maakt. Goed, nu ik jullie aandacht heb...

Ons verhaal begint hoe dan ook met muziek – zelfs als je al voor onze geboorte begint. Onze vader, Jan Van Halen, was een Nederlandse muzikant die in allerlei Europese orkesten en jazzbands speelde. Toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak, ging hij bij de luchtmacht en kwam hij bij het orkest van de Koninklijke Luchtmacht te spelen. Daar was hij trots op, en terecht. Hij had het nooit over wat er volgde: de Duitsers vielen in 1940 Nederland binnen en lijfden het hele Nederlandse leger in. Als je weigerde werd je neergeschoten. Dus opeens moest mijn vader Duitse hoempapa-muziek en propagandaliedjes spelen, min of meer met het pistool tegen het hoofd.

Na de oorlog ging mijn vader naar Indonesië om zes weken lang te spelen voor een radiozender op het eiland Java. Daar ontmoette hij Ottie, onze moeder. De zes weken werden zes jaar.

Moeder – die eigenlijk Eugenia heette – was een Indonesisch

meisje dat opgroeide in een gezin met een tiental kinderen en een bijna even groot aantal bedienden in een groot huis. Ze waren rijk omdat mijn grootvader had geïnvesteerd in de spoorwegen. Toch werd een huwelijk met een witte man nog steeds gezien als een stapje hoger op de maatschappelijke ladder. Normaal gesproken.

Begrijp me goed, onze vader was geen gewone witte man. Om te beginnen was hij muzikant, dus dat was al niet best. Daarbij dronken hij en zijn maten nogal veel, dus dat was het tweede minpunt. Hij reed op een motor van het merk Norton, en de eerste keer dat hij mijn moeder mee achterop nam, vloog ze er meteen vanaf, zo klein en licht was ze. Pa was grappig en een mooie man, dus vrouwen waren dol op hem. Ma trouwde met hem op 11 augustus 1950.

Dat was een jaar nadat Indonesië een dikke middelvinger had opgestoken naar Nederland, de kolonisator. Zo van: ‘Hallo, we zijn volwassen mannen en vrouwen en jullie hebben ons niet meer te vertellen wat we moeten doen en laten!’ Het gevolg was dat witte Hollanders zoals mijn vader niet erg populair of welkom meer waren en hij niet meer aan werk kwam. Dus niet lang na het huwelijk verliet ma haar moederland en ging ze in Nederland wonen.

OOK ALS JE BEGINT MET onze jeugd in Nederland begin je nog steeds met muziek.

Ik herinner me het boem-boem-boem van de heipalen, dat was de soundtrack van mijn vroege kindertijd. In Nederland waren ze altijd bezig met land winnen op de zee, dus dat geluid van dat heien was constant aanwezig. In mijn hoofd hoor ik het

nog steeds. Misschien ben ik daarom drummer geworden.

Toen ik op 8 mei 1953 werd geboren en Ed er twintig maanden later bij kwam, was mijn moeder er alles aan gelegen om ons – anders dan onze vader – wel respectabel te maken. Een belangrijk onderdeel van haar plan was klassieke muziek: daarom heette mijn broertje officieel Edward *Lodewijk* Van Halen. (Dat is de Nederlandse vorm van Ludwig, de voornaam van Beethoven, die trouwens *Van* Beethoven heette.) We hadden thuis een piano van het merk Rippen, en we moesten van mijn moeder op pianoles. En vervelend genoeg mochten we pas buitenspelen als we eerst geoefend hadden.

Ed en ik waren er allebei goed in en mijn moeder was daar heel trots op. Ze was ook heel ambitieus op dat gebied. Ze wilde écht keurig nette jongens van ons maken: ze hoopte op twee concertpianisten in Carnegie Hall en niet op Van Halen bij Monsters of Rock.

‘Mijn vader, die zelf muzikant was, pushte ons totaal niet. Het was mijn moeder die dat deed,’ zei Ed ooit tegen een journalist. ‘Ken je die vader uit de film *Shine*? Zo was mijn moeder.’ *Shine* is een biopic over de Australische pianist David Helfgott, wiens vader hem piano leert spelen en met een soort schrikbewind de kleinste foutjes en de minste ongehoorzaamheid genadeloos afstraft. De vader is in de film de slechterik die zijn zoon helemaal kapotmaakt. Helfgott werd uiteindelijk gek. Het is wel een heftige vergelijking.

De Rippen-piano staat nu bij mij in de gang. Ik zie hem iedere keer als ik de keuken uit kom en dan denk ik aan mijn moeder: klein, maar bikkelhard. In onze flat in Nederland was er een ruimte onder de trap, en altijd was er de dreiging dat je

daar opgesloten werd als je stout was. Het was er donker en het stonk. Ik was er als de dood voor.

Pa speelde klarinet en saxofoon, maar hij kon elk houtblaasinstrument bespelen en was altijd op tournee door Noord-Europa. Zijn band, het kwintet van Ton Wijkamp, speelde op het jaarlijkse Loosdrecht JazzFestival – dat is een beetje de Nederlandse versie van ons Jazz Fest in New Orleans. Het festival bestaat nog steeds.

In onze vroege jeugd was er geen televisie, dus moest je het hebben van je fantasie – dát en stoeien is waar Ed en ik ons mee bezighielden. We woonden in Nijmegen, een stad bij de Duitse grens die door de Amerikanen zwaar was gebombardeerd in de oorlog. Pa liet ons de opnamen horen die hij met het orkest van de luchtmacht had gemaakt in het eerste jaar van de oorlog. Ed en ik marcheerden dan rond de tafel op die klanken, wel urenlang. Zo leerden we al vroeg de kracht van muziek kennen, en hoe die je mee kan slepen.

WE WOONDEN IN EEN BLOK van zes flats en een van de zussen van m'n moeder was onze buurvrouw. Dat was onze wereld: de flats, de kerk en de school. De rest bestond niet voor ons. Het was altijd koud in onze flat; een tijd lang was de enige warmtebron een kleine geiser in de keuken. Toen ik nog een baby was zette m'n moeder een keer mijn wiegje vlak naast de geiser om me warm te houden terwijl zij even iets anders ging doen. Toen ze terugkwam was ik helemaal blauw. De waakvlam was uitgegaan en ik was min of meer vergast. Waarschijnlijk ben ik die ochtend de helft van m'n hersencellen kwijtgeraakt... en ik heb ze nooit teruggevonden.

Ed en ik werden gedoopt en katholiek opgevoed omdat mijn moeder dat graag wilde; in die tijd kwam je niet in het protestantse gedeelte van de stad. Pa had niks met religie. Hij praatte niet graag over de oorlog, maar hij vertelde ons wel dat toen hij in Londen zat en de bommen begonnen te vallen, de mensen echt niet gingen bidden. Ze doken de schuilkelder in en vierden daar uitbundig feest. Dat is me altijd bijgebleven. En het zegt veel over zijn levensfilosofie, wat er voor hem toe deed. Mijn broer zei eens: 'Mijn vader zegt altijd twee dingen: "Je leeft maar één keer" en "er gaat niets boven een goed leven".'

Hij wist hoe je dat moest aanpakken. Nu ma er niet meer is, durf ik wel uit te spreken dat hij gezien kon worden als een... laten we het maar een 'onverbeterlijke romanticus' noemen. Hij wist de vrouwtjes wel te vinden. Als puber sloot ik daar liever mijn ogen voor, maar voor Ed en mij was dat geen geheim.

Mijn ouders waren nog van de oude stempel. We werden niet klein gehouden. Pa had een kast waarin hij zijn luchtmachtuniform en een machinegeweer bewaarde. Daar speelden we allebei mee. Met dat geweer spelen is een van mijn vroegste herinneringen, dus ik moet een jaar of vijf, zes zijn geweest.

In Nederland deden de mannen die we kenden twee dingen: werken en drinken. Andere muzikanten kwamen bij ons langs, en ook wel de twee broers van mijn vader met hun vrouwen. Dan kon het flink uit de hand lopen. Mijn vader was een heel lieve, zachtaardige man, behalve als hij een slok op had. Dan werd hij echt een feestbeest. Mijn moeder, daarentegen, dronk geen druppel. Soms, als mijn vader thuiskwam na een lange dag – of nacht – werken, wat stoom wilde afblazen en iets te veel op had, begon ze tegen hem uit te varen: 'Waarom doe je

dit of dat niet en waarom draag je geen pak en gedraag je je niet als een fatsoenlijk man?’ Dat was het enige wat ze wilde.

Drie van mijn moeders zussen waren naar Nederland verhuisd en onderhuids was er altijd een soort wedstrijdje wie de beste man aan de haak had geslagen. Mijn tante Deedee, die naast ons woonde, vond zichzelf heel wat omdat haar man een hoge piet was bij Coca-Cola en hij altijd flessen cola mee naar huis nam. Al snel waren de tanden van mijn neven en nichten flink aangetast door dat spul. (Niet dat ons gebit zo goed was: Ed en ik kwamen pas op ons zestiende voor het eerst bij een tandarts; onze ouders konden dat niet betalen. Hoe het met mijn tanden gaat? Prima. Ze zijn allemaal vervangen!)

We waren bij de kinderen van mijn tantes niet geliefd, omdat wij gezegend waren met talent en zij niet. Mijn moeder greep elke gelegenheid aan om ons voor te laten spelen, waardoor we bij elke familiebijeenkomst alle aandacht kregen en zij stikja-loers waren. Eigenlijk had ik toch al geen zin om met ze om te gaan; dat deed ik liever met meiden die geen bloedverwanten waren. We kregen zelfs een keer mot met ze. Bovendien kwam mijn vader een keer dronken thuis en sloeg hun vader die ouwe van mij de trap af. Daarna werd het contact verbroken.

Mijn moeder had nog een zus, die net buiten Los Angeles woonde. Zij schreef ons brieven waarin ze de schoonheid van Californië bezong: net Java, zei ze. Heerlijk weer en de sinaas-appels zijn bijna gratis. Dat sprak mijn moeder wel aan en mij eerlijk gezegd ook, want ik had een hekel aan kou. Nog steeds eigenlijk.

Ik weet niet hoe sterk het speelde, maar mijn moeder had het gevoel dat de Nederlanders op ons neerkeken vanwege haar

Indonesische afkomst. Vergeet niet dat het haar liefste wens was om gerespecteerd te worden. Nu, dat kun je wel vergeten als iedereen om je heen vindt dat je geen respect verdient omdat je een buitenlander bent. Ze dacht dat ons in Californië een beter leven wachtte, een kans om de American dream te verwezenlijken. Het was een ‘land van immigranten’, dus hoe kon je daar racisten hebben? In elk geval theoretisch was iedereen daar gelijk.

En mijn vader? Die was flexibel en overal voor in. Hij had de oorlog meegemaakt en de kampen gezien. Hij liet zich door niets uit het veld slaan.

ALS JE ONS VERHAAL LAAT beginnen in 1962, toen we in twee weken van Nederland naar Amerika voeren, kun je wel raden wat ik me daarvan herinner: muziek.

Ik was acht, Ed was zes en onze vader had ons een optreden bezorgd. Wij waren de pianospelende kindsterretjes die na het optreden mochten aanschuiven bij de kapitein, want dat had mijn vader bedongen als betaling. Mijn houding was er een van ‘ik neem het hier wel even over’. (Ik was enorm zelfverzekerd als kind... en misschien ook als jongeman.) Eerst reisden we derdeklas, diep in de buik van het schip, en twee dagen later zaten we eersteklas, aan tafel bij de kapitein, en waren we daar niet meer weg te slaan. Zo zaten we in elkaar, zo deden we dat: altijd op zoek naar kansen.

Er was een donkerharig meisje aan boord, heel knap, en ik was helemaal weg van haar. Het was voor het eerst dat ik helemaal werd meegesleept door dat gevoel – je weet niet waarom of waar het vandaan komt, maar opeens is het er. Ik dacht dat ik twee weken had om haar te veroveren, maar in Londen ging

ze al van boord. Ik was er kapot van. Dat was de grootste teleurstelling van die reis.

Wat ik me ook nog herinner is hoe het op dat schip rook – geen vislucht, en niet als in een hotel of een huis, maar een typische bootlucht. Dat is het enige woord dat ik ervoor kan vinden. Ik zal die lucht nooit vergeten. Twee weken is heel lang voor een kind midden op de oceaan.

Toen we in New York aankwamen, bleek dat onze piano op de een of andere manier was zoekgeraakt in het scheepsruim. Mijn vader zei: ‘Laten we gewoon hier blijven, we kunnen best in New York wonen.’ Maar mijn moeder was onvermurwbaar: in Pasadena hadden we familie en onderdak en de sinaasappels waren er bijna gratis. Ze kwam uit de tropen – die sinaasappels wogen zwaar.

Dus namen we de trein naar de andere kant van het land. Die trein heette de Dreamliner en de middelste wagon had een groot glazen dak, de *Great Dome*, waar je de bomen en de gebouwen voorbij kon zien schieten. Ik weet nog dat ik een dutje had gedaan en Ed tegen me zei: ‘Je hebt net de Indianen gemist!’ Kennelijk waren er in Phoenix of een andere stad daar in de buurt mannen met een verentooi op de trein geklommen. (Het waren andere tijden.) Ik kon er niet over uit dat Ed me daarvoor niet wakker had gemaakt. Ik denk dat ik de hele verdere reis boos op hem ben gebleven.

Het was een reis van vier dagen en de discussie ging vooral over of we moesten uitstappen in Chicago. Mijn vader voelde daar wel voor, maar mijn moeder hield haar poot stijf: ‘Nee, nee, nee, we gaan naar Los Angeles, want daar zit mijn familie.’ Toen we daar eindelijk aankwamen – nog steeds in onze dikke Neder-

landse winterjassen – was het snikheet. Mijn oom haalde ons op in een babyblauwe Ford cabrio uit 1956. Ed en ik keken naar die auto en dachten maar één ding: hier moeten we zijn! In Nederland heb je dat soort auto’s niet. Noord-Europa is ongenadig grijs. In Zuid-Californië knalden de kleuren je tegemoet. Het was spectaculair, overdonderend, alsof we in een ander universum waren beland – zoals Dorothy die wakker wordt in Oz in plaats van in Kansas en alles opeens in Technicolor ziet. Ik dacht: dit is het, ik ga hier nooit meer weg. En ik heb woord gehouden.

Ed en ik waren betoverd. In het begin woonden we in een complex van drie appartementen, samen met mijn oom, een goede pianist en een heel aardige vent, die getrouwd was met de meest losbandige zus van mijn moeder – daar heeft iedere familie er wel een van. De drie appartementen deelden één badkamer en in mijn oneindige wijsheid hing ik een bordje met ‘defect’ op de deur, in de hoop dat de anderen hun heil elders zouden zoeken en ik de badkamer voor mezelf had.

De Amerikaanse cultuur slokte ons helemaal op. We stonden paf van alle tekenfilms! In Nederland was er in die tijd maar één keer in de week een programma van een minuut of twintig op tv. In Californië was *Felix de kat* niet weg te slaan van de zwart-wit-tv. We konden er geen genoeg van krijgen en dat was maar goed ook, want als iedereen aan het werk was – of, in het geval van mijn ouders, op zoek naar werk – zaten Ed en ik alleen thuis tekenfilms te kijken. Ze vertrokken om zeven uur ’s ochtends en zeiden tegen ons: ‘Laat de tv maar op dit kanaal staan, dan zijn we om vier uur weer terug.’ Oké, dat lukt ons wel.

Een tijd lang werkte mijn moeder ergens in de huishouding en mijn vader parttime als conciërge. Niet echt de Californi-

sche droom. Pa kon beginnen in een constructiewerkplaats, een baantje dat een neef van ons voor hem had geregeld. Helaas belandde hij ook in de gevangenis toen we nog maar twee weken in Californië waren.

Hij werkte in de avondploeg – van vier uur 's middags tot twee uur 's nachts – en kon met collega's terugrijden naar huis. De politie hield ze aan vanwege een kapot achterlicht. Mijn vader draaide altijd zelf zijn sigaretten en daar was hij net mee bezig toen de agent zijn hoofd naar binnen stak. Hij zag het vloeipapier en de losse tabak op mijn vaders schoot en vroeg of het marihuana was. Mijn vader sprak geen Engels, dus hij knikte alleen maar. Hij werd natuurlijk opgepakt.

Aanvankelijk hadden we geen idee waar hij was, en toen we dat wel wisten, begrepen we niet dat we een som geld moesten betalen om hem vrij te krijgen. Dat is anders dan het Nederlandse systeem, waar we wel mee bekend waren – ook in Nederland had mijn vader af en toe gezeten vanwege dronkenschap en misdragingen en zo.

Niemand van de familie bracht ons op de hoogte van hoe het in Californië werkte. (Vergeet niet: mijn moeder was met een witte man getrouwd.) Na vijftien dagen waren we er eindelijk achter en haalden we mijn vader op. Als mijn moeder al geïrriteerd was door het gebrek aan steun van haar zus, wist ze dat goed te verbergen. Uiteindelijk was het wel aan mijn tante te danken dat we in Californië terecht waren gekomen en ook had ze twee zoons die ongeveer even oud waren als wij. Maar we hebben niet veel met ze gespeeld, en na een maand of twee gingen we ons eigen weg.

ALS JE ONS VERHAAL BEGINT met twee Nederlandse kindertjes die geen woord Engels spraken en hun weg moesten vinden op de lagere school in hun nieuwe woonplaats Pasadena, dan zal muziek wel weer een sleutelrol spelen.

Een van de eerste dingen die ik me herinner van onze nieuwe school, McKinley Elementary, is dat alle zwarte kinderen – een stuk of dertig, denk ik – bij elkaar in één klas zaten. Ik begreep niet waarom, maar ik stelde geen vragen. Op die leeftijd denk je bij alles dat het zo hoort. Daarbij waren we net in dit land aangekomen. Ik wist niet wat hier de regels waren. Nou, in het Pasadena van de vroege jaren zestig was segregatie de regel.

Dat we samen een totaal nieuw leven begonnen in een onbekende wereld, zorgde ervoor dat Ed en ik onafscheidelijk werden. 'We waren twee buitenstaanders die de taal niet spraken en geen flauw benul hadden van wat er speelde,' aldus Ed. 'Dus werden we elkaars beste vrienden en leerden we voor elkaar op te komen.' De hechte band was voor altijd, maar buitenstaanders bleven we niet lang.

Gelukkig was het niveau op de scholen in Europa een stuk hoger dan in Amerika, dus begonnen we met een voorsprong. (En ik overdreef: we kenden in elk geval één woord Engels: *accident*. Het was het eerste woord in het boek *Hoe leer ik Engels* dat mijn moeder had meegenomen op de boot.) Wat ons ook hielp was dat zowel Ed als ik sportief was. Honkbal, basketbal – de oog-hand-coördinatie van Ed was natuurlijk onovertroffen. Maar hij was ook snel op de atletiekbaan. De sprint over zestig meter was echt zijn ding. Ik was de man van de lange afstanden. (Zo zaten we in elkaar: ik de *rock*, hij de *roll*. Ed kon nooit stilzitten. Hij schrokte bijvoorbeeld altijd zijn ontbijt naar binnen – waarom zo'n haast?